

LICE U JAPANSKOM JEZIKU: S POSEBNIM OSVRTOM NA GLAGOLSKE I PRIDEVSKE OBLIKE ¹

1. UVOD

Jezička kategorija lica vezuje se za ljude i njihovo sagledavanje sveta u odnosu na sebe², posebno u samom trenutku govorenja kada se obično određuje prvim, drugim ili trećim licem. Zbog opšte antropocentričnosti jezika neki autori smatraju da se bez personalnosti uopšte ne može ni govoriti (Jachnow 1999). Naime, ova kategorija je opšta, odnosno to je *komunikacijsko-konstitutivna semantičko-pragmatička kategorija s univerzalnim karakterom* (Jachnow 1999:107), te je, stoga, nesvodiva na jednu ili dve vrste reči, ali se u literaturi obično navodi kako se lice najčešće izražava odgovarajućim oblikom glagola i/ili sa njim povezanim zamenicama (najčešće ličnim). Na osnovu toga možemo zaključiti da se kategorija lica u jeziku leksikalizuje, tj. izražava upotrebom zamenica ili sličnih reči (više o tome v. Tričković 2006), i/ili se gramatikalizuje upotrebom odgovarajućeg oblika glagola. Kako i značenje utiče na gramatičku promenu reči, moguć je i prelazni oblik izražavanja lica, odnosno leksičko-gramatički.

Međutim, posmatrano u globalu, japanski glagoli se ne menjaju po licima, a i zamenice se retko upotrebljavaju, zbog čega se nekada čini da je u japanskom jeziku kategorija lica ili neizražena ili da je njen značaj za japanski jezik minoran. Ipak, tako usko shvatanje kategorije lica dovelo bi do toga da se u velikom broju slučajeva ne bi znalo na šta ili na koga se odnosi rečenični sadržaj, što jezik kao sistem ne dozvoljava. Stoga, iako to čini na poseban način, japanski jezik takode definiše lice. Za razliku od, na primer, srpskog jezika u kojem se uvek definiše lice, u japanskom jeziku se to čini u onim slučajevima kada je to komunikativno neophodno, odnosno kada dolazi do promene perspektive. Grubo rečeno, u japanskom jeziku kada lice nije leksički ili gramatički izraženo, izjavna rečenica se pripisuje ili prvom licu, ili se smatra bezličnom, odnosno pripisuje se spoljnom svetu, koji se uslovno izjednačava s trećim licem³, a koji Jachnow (1999: 108) određuje kao *aliud*-konstituent kategorije personalnosti. Drugim rečima, lice se često određuje iz konteksta, koji teži tome da ostane vezan za jedno lice, a promena lica zahteva

njegovo definisanje. Tako, postoje formalni načini na koje se lice i leksičko-gramatički i gramatički izražava u japanskom jeziku, kojima ćemo se, zbog njihove specifičnosti, u ovom radu posebno baviti.

2. PRIMER LEKSIČKO-GRAMATIČKOG NAČINA IZRAŽAVANJA LICA – GLAGOLI PRIMANJA I DAVANJA

U primeru 花子は負けると思う /Hanakowa makeruto omou/, postoje dva predikata: 1. 負ける /makeru/ „izgubiti”, i 2. 思う /omou/ „misliti”, oba upotrebljena u obliku neformalnog neprošlog vremena (prvi glagol se odnosi na buduće, a drugi na sadašnje vreme, ali su gramatički istog oblika); i jedna vlastita imenica, žensko ime 花子 /Hanako/, čija je funkcija određena postpozicijom, odnosno strukturnom rečcom は/wa/ koja označava subjekat ili temu rečenice. Međutim, poznavaoći japanskog jezika će, na osnovu oblika glagolola 思う /omou/ „misliti”, znati da je subjekat ovog drugog predikata prvo lice, a ne 花子 /Hanako/, treće lice, te će odgovarajući prevod ove rečenice glasiti „Mislim da će Hanako izgubiti”, a ne „Hanako misli da će izgubiti”. Ukoliko bi se oblik glagola 思う /omou/ „misliti” promenio, promenila bi se i situacija sa licem na koji se on odnosi. Tako ista rečenica sa glagolom 思う /omou/ „misliti” u prošlom ili sadašnjem trajnom vremenu dozvoljava da je subjekat u pitanju treće lice. Ovo ipak nije slučaj gramatičkog izražavanja lica, jer je pomenuta distinkcija vezana za leksemu 思う /omou/ „misliti”, ali ne i za sve glagole u japanskom jeziku. Pored opisanog i njemu sličnih slučajeva postoje i neki pomoćni i polupomoćni glagoli koji svojim značenjem mogu da utiču na određivanje lica u rečenici⁴. Kao njihov najbolji primer u ovom radu izdvojićemo glagole primanja i davanja, i to posebno kada se koriste kao polupomoćni glagoli.

U japanskom jeziku postoje sledeći tipični glagoli sa značenjem davanja: あげる /ageru/, やる /yaru/, くれる /kureru/, さしあげる /sashiageru/, くださる /kudasaru/; i sa značenjem primanja glagoli もらう /morau/ i いただく /itadaku/. Svi oni znače, dakle, „dati” ili „primiti”. Postojanje ovakve leksičke izdiferenciranosti zasnovano je na različitom domenu upotrebe i svaka od ovih leksema određena je u odnosu na to u kom pravcu se obavlja kretanje predmeta koji se daje ili prima. Ovaj pravac je, pak, utemeljen u japanskom društvenom i kulturnom obrascu i doživljava se ne samo kao pravolinijsko kretanje od A do B ili od B do A, već oslikava i čitavu društvenu skalu.

Tako se glagol あげる /ageru/ upotrebljava sa značenjem „ja dajem nekome ko je društveno na istoj ravni kao ja ili malo niže”, やる /yaru/ sa značenjem „ja dajem nekome ko je na nižoj društvenoj lestvici od mene (uključujući mlade ljude, ali i domaće životinje i biljke)”, a さしあげる /sashiageru/ sa značenjem „ja dajem nekome ko je društveno višeg statusa od mene”, odnosno „ja ponizno dajem/imam čast da dajem tom i tom”. Druga grupa glagola označava kretanje predmeta od nekoga drugoga ka prvom licu, tj. od B ka A, i to su glagoli くれる /kureru/ i くださる /kudasaru/. Glagol くれる /kureru/ upotrebljava se kada „meni daje neko ko je socijalno u mojoj ravni

ili niži”, a くださる /kudasaru/ kada „meni daje neko ko je viši po činu ili sl. od mene”.

Slična podela postoji i kod glagola primanja: glagol もらう /morau/ upotrebljava se kada „ja dobijam od nekoga ko mi je društveno ravan ili od nižeg”, a いただく /itadaku/ kada „ja dobijam od nekoga ko je višeg staleža od mene”. Dakle, glagoli primanja i davanja u japanskom jeziku su semantički razvijena grupa reči i mogli bismo reći da njihovu upotrebu i značenje dobrim delom definiše kategorija lica.

Ovi glagoli zadržavaju svoje značenje vezano za lice čak i kada su deo složenog glagola. Složeni glagolski oblici dobijeni uz pomoć glagola primanja i davanja razlikuju se po tome što ne menjaju osnovno značenje glagola, već njegovo značenje dopunjuju podatkom o tome ko je primalac ili davalac radnje izrečene glavnim glagolom. Drugim rečima, oni dopunjuju semantički sadržaj osnovnog glagola informacijom o tome ko je vršilac radnje, ko je njen primalac, i u kakvom su međusobnom odnosu primalac i davalac prema društvenoj stratifikaciji.

Tako, na primer, rečenica お金を貸す。/Okanewo kasu/ „Pozajmljujem novac/ Dajem novac u zajam”, podrazumeva prvo lice koje pozajmljuje novac, ali se u rečenici お金を貸してくれた。/Okanewo kashite kureta/ „Pozajmio/la mi je novac (npr. prijatelj)”, uz pomoć glagola くれる /kureru/ obrće smer kretanja od drugog i trećeg ka prvom licu. Kao što se vidi iz datih primera, lice je poznato samo zahvaljujući glagolu i polupomoćnom glagolu, bez upotrebe zamenice ili neke druge reči koja bi ga definisala.

Upotreba ovih glagola kao polupomoćnih unosi i značenje koje predstavlja odraz emotivnog stava govornika prema datoj komunikativnoj situaciji. Tako npr., rečenica お金を貸していただいた。/Okane wo kashite itadaita/ „Pozajmio/la mi je novac”, sa glagolom いただく /itadaku/, podrazumeva da je „taj neko ko mi je pozajmio novac na višem položaju od mene i da sam mu ja zbog toga zahvalna”. S druge strane, u rečenici お金を貸してあげた /Okanewo kashite ageta/ „Pozajmio/la sam mu/joj novac”, glagol あげる /ageru/ dodaje značenjsku notu „pozajmila sam novac nekome ko je na istom ili nižem društvenom nivou od mene (i taj neko treba da mi zbog toga bude zahvalan)”, te je prirodno što se ova konstrukcija rede koristi.

Ipak, stepen učtivosti u vezi je sa stilom, komunikacije, pa manje formalne komunikativne situacije i veća bliskost među sagovornicima često podrazumevaju i upotrebu jezičkih sredstava kojima se iskazuje manji stepen učtivosti. Tako će stariji brat bez ustezanja mladoj sestri reći, npr., チョコレートを買ってやる /Chokoreitowo katteru/ „Kupiću ti čokoladu”, tj. upotrebiti glagol やる /yaru/, kojim se prema sintaksičkim i semantičko-pragmatskim kriterijumima iskazuje manji stepen učtivosti, ali kojim se iskazuje i familijarnost i bliskost sa sagovornikom.

S druge strane, specifičnost je japanskog jezika i kulture da se pod prvim licem u gore navedenom kontekstu, podrazumevaju i ljudi koji su tom prvom licu bliski, članovi njegove porodice, prijatelji i slično, a pod neprvim licem ne samo pojedinačno drugo ili treće lice iz konteksta, već često i

njima bliski ljudi. To, opet, znači da se bliskost među ljudima može izraziti i upotrebom odgovarajućeg glagola primanja ili davanja čak i kada se rečenica odnosi na neka treća lica.

Tako, rečenice (1) 「山田さんは平野さんにカードをあげた」/Yamadasan wa Hiranosan ni kādowo ageta/ „Jamada je dao kartu Hiranu” i (2) 「山田さんは平野さんにカードをもらった」/Yamadasan wa Hiranosan ni kādowo moratta/ „Jamada je dobio kartu od Hirana”, iako znače suprotno, obe ukazuju na to da je govorniku bliži Jamada od Hirana. Rečenica (3) 「山田さんは平野さんにカードをくれた」/Yamadasan wa Hiranosan ni kādowo kureta/ „Jamada je dao kartu Hiranu”, pak, zbog glagola くれる /kureru/ ukazuje na to da je govorniku bliži Hirano (野田 1995:177).

Glagoli primanja i davanja, dakle, pored lica od kog i ka kome se primanje i davanje obavljaju, kada su upotrebljeni u složenim glagolskim oblicima unose i značenje „primio/la ili dobio/la sam nečiju pomoć”, „neko je za mene nešto učinio, zbog čega postoji osećaj zahvalnosti”, a taj „neko” može biti društveno jednak, viši ili niži od „mene”. Uz to, prvo, drugo i treće lice se u japanskom jeziku shvataju u dosta širem kontekstu, pre kao pitanje strana u komunikaciji (ja i moji, ti i tvoji i sl.), nego pojedinačnih učesnika. Zbog svega navedenog ima autora koji smatraju da se ovi glagoli samo uslovno povezuju s licem, te da se kod njih ne može adekvatno koristiti evropski utemeljen termin „kategorija lica” (Up. 寺村 1988, 1, posebno 133-135).

3. PRIMER GRAMATIČKOG NAČINA IZRAŽAVANJA LICA - POMOĆNI GLAGOLI

Gramatički način izražavanja lica u japanskom jeziku prisutan je u više različitih glagolskih oblika i s njima povezanim tipovima rečenica i značenjima. Tako se i u japanskom jeziku imperativ vezuje prvenstveno za drugo lice, kao i upitne rečenice. Takođe, logično je da svi glagolski oblici i tipovi rečenica kojima se iskazuje želja, namera ili pretpostavka, moraju biti određeni kategorijom lica. Neki od ovih modusa izražavaju se u japanskom jeziku uz pomoć pomoćnih glagola u odgovarajućim oblicima na kraju glavnog ili polupomoćnog glagola (npr. dodavanjem pomoćnog glagola za građenje deziderativa たい /tai/ na glavni glagol: したい /shitai/ „želim da uradim”, ili na polupomoćni glagol, koji je i sam dodat na glavni glagol: してもらいたい /shite moraitai/ „(ja) želim da (mi) uradiš” itd.), kao i dodavanjem pomoćnih glagola ili celih konstrukcija na kraj rečenice (npr. でしょう /deshou/ ili だろう /darou/ koji unose značenje „(ja) pretpostavljam da to nešto/situacija iznesena u rečenici) će biti /jeste tako”, つもりだ /...tsumori da/ „planiram da (uradim)” itd.). Iscrpnim istraživanjem odnosa modalnosti i lica bavio se Nitta Jošio (仁田 1991), ali je ova tema zainteresovala i brojne druge istraživače. Sa željom da dati problem predstavimo i našoj javnosti, ovde ćemo u grubim crtama ukazati na neke od tipičnih načina iskazivanja lica u japanskom jeziku uz pomoć nekoliko pomoćnih glagola.

Tako, na primer, pomoćni glagol (ら)れる / (ra)reru/ koji služi za građenje pasiva u japanskom jeziku, pored uobičajenog značenja koje se u

pasivnim konstrukcijama sreće i u srpskom ili engleskom jeziku, može da se koristi i kao obeležje učtivost, čime se direktno radnja pripisuje sagovorniku, odnosno drugom ili nekom trećem licu (honorifični oblici se ne koriste za sebe); ili se pak pasiv može koristiti da obeleži trpljenje neželjene radnje ili stanja, čime se pripisuje najčešće prvom licu, tj. govorniku.

Postoji, međutim, još jedna specifičnost japanskog jezika i kulture, a na koju bismo želeli da skrenemo pažnju. Naime, u japanskom jeziku se sud o ne-sebi, tj. o tudim osećanjima, osećajima, željama i slično, ma koliko osnovan bio, može izraziti jedino posredno bilo u nekoj formi neupravnog govora⁵ (npr. 彼は大学に入りたいそうだ /Karewa daigakuni hairitai souda/ „Čujem da/Priča se da) On hoće da se upiše na fakultet“) bilo tako što će izraz biti formiran u obliku suda koji se bazira na izgledu (彼は大学に入りたがっている /Karewa daigakuni hairitagatteiru/ „On (izgleda kao neko ko) želi da se upiše na fakultet“).

Tradicionalno se ovakvi jezički mehanizmi dele na dve grupe: 1. tzv. *denbun* izrazi (jap. 伝聞 /denbun/), koje ćemo za naše potrebe prevesti kao *izrazi rekla-kazala*, ili, kako Jamasaki (2003: 220) navodi, to su izrazi koji označavaju *proneti glas*. Tu spadaju, na primer, izrazi nastali dodavanjem pomoćnog glagola そうだ /souda/ „čuti (od nekoga) da“, ili celih konstrukcija kao što su と言っている /to itteiru/ „Kaže (taj i taj, ne-ja)“⁶; I, 2. tzv. *jōtai* izrazi (jap. 様態 /youtai/), koji se pretežno koriste da izraze posrednost i nesigurnost ličnog suda – uslovno pretpostavku (npr. らしい /rashii/, ようだ /youda/, そうだ /souda/ „izgleda da (je neko, ne-ja)“), s tim da je značenje pretpostavke kod ovih pomoćnih glagola specifične prirode u koju u ovom radu nećemo dublje ulaziti.

U tradicionalnim japanskim gramatikama nije uobičajeno da se ove dve funkcije objedinjuju, ali s obzirom na njihovu indirektnost, pogotovo ako se kategorija lica posmatra kao njihova zajednička osobina, ove dve funkcije izgledaju dosta tesno povezane i smatramo da u njihovoj osnovi leži isti ili sličan način kategorisanja. Neki od savremenih japanskih lingvista takode su ih istraživali kao jednu, razudenu jezičku kategoriju budući da imaju značajne karakteristike zajedničke (Up. 寺村 1999, 2, posebno 219-311). Zbog toga smatramo da ih ovde možemo obuhvatiti radnim terminom *posredno govorenje*, a tome u prilog idu i sledeći razlozi.

U izrazima *posrednog govorenja*, i jednog i drugog tradicionalnog tipa, uobičajeno prvo lice govori o ne-prvom licu, bilo da prenosi nešto što je neko rekao, bilo da donosi sud o nekome, najčešće na osnovu izgleda, ponašanja ili onoga što se o njemu zna. S obzirom na to da se izrazi *rekla-kazala* mogu odnositi i na zaista izrečen sadržaj, ali i na sadržaj u čiju tačnost govornik nije siguran, ili nije siguran da je dati iskaz upravo tako izrečen, vidimo da se ova funkcija približava pretpostavci⁷. Izrazi *jōtai*, kao što smo napomenuli, označavaju jedan vid pretpostavke prvog lica, ali pretpostavke koja se ne zasniva na proizvoljnom sudu prvog o ne-prvom licu, već koja je bazirana na izvesnom činjeničnom stanju s kojim je prvo lice na neki način upoznato. Dakle, izjave koje se tiču drugog ili trećeg lica biće u japanskom jeziku markirane posredstvom ovih konstrukcija.

Drugim rečima, kategorija lica, koja inače ne odlikuje promenu japanskih promenljivih, tzv. glagolskih ili radnih reči (tj. glagola i prideva, V. Jamasaki 2003: 211), ipak se ispoljila na ovaj posredni način, posebno u rečenicama koje se tiču tuđih osećanja i osećaja, kao i kod prideva i pomoćnih glagola koji unose takvo značenje⁸. U isto vreme, važno je napomenuti da upotreba ovih konstrukcija u mnogome zavisi od konteksta i da postoje brojni izuzeci.

Tako, na primer, rečenica 寒い /Samui/, može da znači i „Hladno je“ (bezlična rečenica), i „Meni je hladno“, dok rečenica 寒がっている /Samugatteiru/ znači samo „(Neko) izgleda kao da mu/joj je hladno“, odnosno „Njoj/njemu je hladno“. Međutim, iako prema (1) 私は歯が痛い /Watashiwa haga itai/ „Boli me zub“, neprilagodena rečenica (2) 花子は歯が痛い /Hanakowa haga itai/ „Hanako boli zub“ deluje neprirrodno, te je prihvatljivija rečenica (3) 花子は歯が痛そうだ /Hanakowa haga itasouda/ „Hanako izgleda kao da je boli zub“, rečenica u primeru (2) nije sasvim negramatična, jer ima govornika koji datu razliku ne osećaju (Up. 野田 1995: 173), a pri tome ona se može sresti i u pisanim tekstovima i drugde gde komunikativna situacija to dozvoljava⁹.

Takođe je značajno da nije potrebno unositi indirektnost, koja služi kao pokazatelj lica u ovakvim konstrukcijama, ako je u pitanju prošlo vreme odnosno neki završeni događaj, doslovno navođenje tuđih reči ili slično. Ta činjenica ide u prilog našem shvatanju po kome se izrazi *denbun* i *jōtai*, koje smo u ovom radu objedinili pod *posredno kazivanje*, izdvajaju upravo po svojoj posrednosti u odnosu na sadašnji trenutak, koja je zbog načina percipiranja sveta i čoveka, u japanskom jeziku, uslovno rečeno, povezana sa kategorijom lica.

4. ZAKLJUČAK

Japanski glagoli, i glagolske reči uopšte, pri promeni ne razlikuju lice, ali postoje situacije koje same po sebi zahtevaju njegovo definisanje. Iz tog razloga logično je da i u japanskom jeziku postoje određeni načini na koje se lice može odrediti. Tako je ustanovljeno da i u japanskom jeziku postoji leksički i gramatički način izražavanja lica, kao i njihov prelazni oblik, leksičko-gramatički. U ovom radu posebno smo se bavili glagolskim oblicima koji izražavaju lice, kao što su, na primer, glagoli primanja i davanja, a ukazali smo i na postojanje pomoćnih glagola koji unose obeležje lica u glagolski ili pridevski oblik, što sve svedoči o tome da je kategorija lica, kao univerzalna jezička kategorija, iako periferna i često izražena posredno, u japanskom jeziku ipak prisutna.

Sagledavanje kategorije lica kao prisutne u japanskom jeziku važno je pri prevodenju, jer bi poricanje postojanja ove kategorije, kao i neupoznavanje s njenim osobenostima, prouzrokovalo nekorektan prevod na srpski, kao jezik koji, u poređenju s japanskim, ima vrlo izraženu kategoriju lica. Uz to, specifičnost načina na koji se izražava kategorija lica u japanskom jeziku govori o njenom značaju za dublje i bolje sagledavanje japanske kulture, kao i uopšte japanskog načina percipiranja čoveka i sveta oko njega.

- 1 Deo ovog rada bio je izložen na konferenciji „Lice“ u organizaciji UG *Philologia*, koja je održana 24-25. 11. 2005. godine u Beogradu, a tematski se nastavlja na rad pod naslovom *Lice u japanskom jeziku s posebnim osvrtom na zamenice*, koji je priložen za zbornik pomenute konferencije. Kako nam je tema bila inspirativna, odlučili smo se da je ovom prilikom barem letimično osvetlimo i iz ovog, drugog ugla.
- 2 Up. konstataciju o bezličnim rečenicama u Bugarski (1972: 93).
- 3 O licu i tipovima rečenica u japanskom jeziku v. više u 野田 (1995:157-193).
- 4 Pod pomoćnim glagolima ovde podrazumevamo vrstu reči tradicionalno nazivanu 助動詞 /jodoushi/, koje se danas češće tretiraju kao nastavci za gramatičke oblike (npr. McClain 1981), jer samostalno niti imaju značenje niti mogu imati funkciju u rečenici, a koriste se tako što se dodaju na odgovarajuće glagolske osnove da bliže odrede značenje osnovnog glagola. Pod polupomoćnim glagolima podrazumevamo glagole koji mogu da imaju samostalno značenje, ali se uz to mogu koristiti i kao dopuna drugim glagolima čije značenje, u tom slučaju, obogaćuju. Tradicionalno se nazivaju 補助動詞 /hojodoushi/.
- 5 Ovde nije u pitanju pravi neupravn govori, a više o tome v. u 寺村 (1999, 2).
- 6 Ova grupa se u tradicionalnoj gramatici dalje deli na podgrupe u odnosu na to da li se imenuje izvor informacije ili ne. V. 松村 1971: odrednica 「伝聞表現」, str. 535.
- 7 Up. 「話し手が他の人から聞いた事柄や、自分で確信のもてないことを聞き伝えという形で述べる表現。他説表現とも。」松村 1971: odrednica 「伝聞表現」 str. 535.
- 8 Uopšte o pridevima i posebno o pridevima osećanja v. 西尾 1972. O specifičnosti japanskih prideva i njihovoj glagolskoj prirodi na srpskom jeziku v. više u Ilinčić 2004. Takvi pridevi osećanja i osećaja kod kojih dolazi do pomenute promene vezane za lice jesu, na primer: うれしい /ureshii/ „(biti) srećan“, 悲しい /kanashii/ „(biti) tužan“, 淋しい /sabishii/ „(biti) usamljen“, うらやましい /urayamashii/ „(biti) zavidan“, こわい /kawai/ „(biti) uplašen“, ほしい /hoshii/ „(biti) željan“, なつかしい /natsukashii/ „(biti) nostalgičan“, くるしい /kurushii/ „(biti) napaćen“, 眠い /nemui/ „(biti) pospan“, あつい /atsui/ „(biti) vruće“, さむい /samui/ „(biti) hladno“, i drugi.
- 9 Vidi 益岡, 田窪 (2000: 88, 89). Primeri (1) i (2) sa str. 88 (u originalu primeri br. 32 i 33), dok je primer (3) naš.

LITERATURA

- Bugarski, R. 1972. *Jezik i lingvistika*. Beograd: Nolit.
- Enciklopedijski leksikon – Mozaik znanja. 1972. Tom 1. *Srpskohrvatski jezik*. Beograd: Interpres.
- Jachnow, H. 1999. Kategorija personalnosti – suština i funkcije. U *Naučni sastanak slavista u Vukove dane 15-20.09.1998*, sveska 28/2: *Gramatičke kategorije u srpskom jeziku*. Beograd, Novi Sad: MSC, 107-118.
- Ilinčić, D. 2004. *Osnovne karakteristike japanskih prideva koji izražavaju boju*. Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu. Neobjavljeni magistarski rad.
- Jamasaki-Vukelić, H. 2003. *Japansko-srpski i srpsko-japanski rečnik sa kratkom gramatikom japanskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kristal, D. 1998. *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*. Prev. I. Klajn i B. Hlebec. Beograd: Nolit.
- Polovina, V. 1999. Diskurs u funkciji kognitivne analize jezičkih kategorija. U *Semantika i tekstlingvistika*. Beograd: Čigoja, 125-135.
- 益岡 隆志 (Masuoka, Takashi), 田窪 行則 (Takubo, Yukinori) 2000. 『基礎日本語文法-改定版』. 東京: くろしお出版.
- 加藤 彰彦, 佐治 圭三, 森田 良行 1991. 『日本語概説』. 東京: 桜楓社.
- 寺村 秀夫, 鈴木 泰, 野田 尚史, 矢澤 真人 1995. 『ケーススタディ日本文法』. 東京: おうふう.
- 松村明 (Matsumura, Akira) (編者) 1971. 『日本文法大辞典』. 東京: 明治書院.

McClain, Y. 1981. *Handbook of Modern Japanese Grammar (Including Lists of Words and Expressions with English Equivalents for Reading Aid)*. Tokyo: The Hokuseido Press.

仁田 義雄 (Nitta, Yoshio) 1991. 『日本語のモダリティと人称』. 東京: ひつじ書房.

西尾 寅弥 (Nishio) 1972. 『形容詞の意味・用法の記述研究』. 国立国語研究報告 44 (The National Language Research Institute Report XXXIV). 東京: 秀英社.

野田 尚史 (Noda, Hisashi) 1995. 『はじめての人の日本語文法』. 東京: くろしお出版.

寺村秀夫 (Teramura, Hideo) 1988-1999. 『日本語のシンタクスと意味』, 3 toma. 東京:くろしお出版.

Tričković, D. 2006. Lice u japanskom jeziku s posebnim osvrtom na zamenice. U zborniku *Lice u jeziku, književnosti i kulturi*. Beograd: Philologia, 201-209.

SUMMARY

THE PERSON IN THE JAPANESE LANGUAGE - WITH SPECIAL EMPHASIS ON VERBS AND ADJECTIVES

The person as a grammatical category is primarily connected with verb forms and pronouns. In the Japanese language, however, verbs generally do not conjugate according to person, and personal pronouns, whenever possible, are avoided. Therefore the Japanese language is considered to express category of person very weakly, if at all. Nevertheless, there are certain verbs (e.g. くれる, やる, あげる etc.) and adjectives (e.g. そうだ, たい etc.) which differ depending on the person they refer to, and they are in the focus of this paper.

KLJUČNE REČI: lice, japanski jezik, gramatička kategorija, glagoli primanja i davanja, pomoćni glagoli.